

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

برنامه درسی

دوره: کارشناسی

رشته علوم تربیتی

گروه: علوم انسانی

براساس نامه شماره ۹۵/۷۰۳۴/دش مورخ ۹۵/۴/۲۱ شورای تحول و ارتقای
علوم انسانی برنامه بازنگری شده در یکصد و هفتمین جلسه مورخ ۹۴/۸/۱۱
شورای تحول و ارتقای علوم انسانی به تصویب رسیده است.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

برنامه درسی دوره کارشناسی رشته علوم تربیتی

با استناد نامه شماره ۹۵/۷۰۳۴/دش مورخ ۹۵/۴/۲۱ شورای تحول و ارتقای علوم انسانی برنامه بازنگاری شده رشته علوم تربیتی در یکصد و هفتمین جلسه مورخ ۹۴/۸/۱۱ شورای تحول و ارتقای علوم انسانی به شرح زیر مورد تصویب قرار گرفت:

ماده ۱- این برنامه از تاریخ ۹۴/۸/۱۱ جایگزین برنامه های درسی مقطع کارشناسی رشته علوم تربیتی گرایش تکنولوژی آموزشی مصوب ۲۶۷ مورخ ۷۲/۸/۳۰، علوم تربیتی گرایش مدیریت و برنامه ریزی آموزشی مصوب ۲۹۲ مورخ ۷۳/۱۱/۹، آموزش و پرورش کودکان پیش دبستانی و دبستانی مصوب ۲۶۷ مورخ ۷۲/۳۰، رشد و پرورش کودکان پیش دبستانی با ۲ گرایش: ۱- رشد و پرورش کودکان عادی ۲- رشد و پرورش کودکان با نیازهای ویژه مصوب ۴۱۴ مورخ ۸۰/۱۱/۲۸ و آموزش و پرورش کودکان عقب مانده ذهنی مصوب ۲۶۷ مورخ ۷۲/۸/۳۰ شد و برای دانشجویانی که از این به بعد وارد دانشگاه می شوند لازم الاجرا می باشد.

ماده ۲- با توجه به این که گرایش های چهارگانه مندرج در برنامه سابق حذف شده و به جای آن چهار زمینه در نظر گرفته شده است، و قرار است که برنامه درسی رشته علوم تربیتی از مهرماه سال ۹۵ به اجرا درآید، مقرر می شود که دانشجویان فعلی دانشگاه ها بر اساس برنامه قبلی دوره تحصیل خود را ادامه داده و به پایان برسانند.

ماده ۳- برنامه درسی بازنگاری شده مقطع کارشناسی رشته علوم تربیتی با ۴ زمینه در سه فصل: مشخصات کلی، جداول و سرفصل دروس برای اجرا به دانشگاههای مجری ابلاغ می شود.

عبدالرحیم نوه ابراهیم

دبیر شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

شماره ۵۷۸۴۷
تاریخ ۵، ۵، ۱۳۵۸

پسندیدم
۹۵/۵/۱۸

بسم الله
جمهوری اسلامی ایران
شورای عالی انقلاب فرهنگی

دیر
شماره ۹۵، ۵، ۱۸

برادر گرامی جناب آقای دکتر فرهادی
وزیر محترم علوم، تحقیقات و فناوری

با سلام و احترام: به پیوست برنامه درسی تحولی دوره
کارشناسی رشته «علوم تربیتی» که در جلسه یکصد و هفتم
شورای تحول و ارتقای علوم انسانی به تصویب رسیده است،
برای استحضار و دستور ابلاغ حضورتان ایفاد می‌گردد.

دکتر محمدرضا مخبر دزفولی
دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی

جناب دکتر فرهادی
دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی

شماره ۹۵، ۵، ۱۸

خانه صیقل

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
دفتر دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی
شماره: ۱۵۱۶۲۳ / تاریخ: ۱۷، ۵، ۹۵

برنامه درسی

(بازنگری شده)

دوره کارشناسی

رشته علوم تربیتی

در چهار زمینه: «مدیریت و برنامه ریزی آموزشی»، «تکنولوژی آموزشی»،

«آموزش و پرورش کودکان با نیازهای ویژه» و «آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستان»

کارگروه ویژه علوم تربیتی

بسم الله الرحمن الرحيم

فصل اول:

راهبردها و راهکارهای تحول و ارتقاء در علوم تربیتی

مقدمه:

با توجه به این که از عمر برنامه درسی رشته علوم تربیتی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در حدود سی و اندی سال می گذشت، و بر اساس اطلاعات واصله یک بار به اختصار بازنگری محدودی توسط پژوهشگاه علوم انسانی و بازنگری مفصل تری توسط دانشگاه علامه طباطبائی (ره) انجام شده بود که از زحمات تهیه کنندگان هر دو برنامه سپاسگزاری می شود. اما هیچ کدام از این دو برنامه توسط وزارت علوم تحقیقات و فناوری تأیید و ابلاغ نشده بود و با شروع مجدد فعالیت کارگروه علوم تربیتی، در شورای تحول، ده کمیته تشکیل شد و دروسی که با هم سنخیت داشتند به مسئولان این کمیته ها تقدیم شد و با اتمام کار کمیته ها گزارش کار آن ها به کارگروه عرضه گردید و یکایک دروس بازنگری شده در جلسات کارگروه مطرح شده و نظرات اعضای کارگروه در مورد سرفصل های ارائه شده طرح و با اعمال این نظرات و انجام اصلاحات مورد نظر کارگروه سرفصل های نهائی تهیه و تدوین گردید.

o

سیاست اعلام شده از سوی وزارت علوم حاکی از آن بود که دوره کارشناسی علوم تربیتی بدون هرگونه گزایشی باشد، اما استدلال مجموعه اعضای کارگروه این بود که اگر وزارت علوم با تدوین گرایش موافقت نمی کند، لافل با وجود چهار زمینه «تکنولوژی آموزشی»، «مدیریت و برنامه ریزی آموزشی»، «آموزش و پرورش کودکان با نیازهای ویژه»، «آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستان» موافقت بشود که دانشجویان پس از گذراندن دروس زمینه خاصی بتوانند با ورود در فضای کار و اشتغال در یکی از چهار زمینه ایفای نقش بکنند و در صورت علاقه مندی به ادامه تحصیل با داشتن اطلاعات نسبتاً لازم وارد دوره کارشناسی ارشد بشوند که این امر مورد موافق وزارت علوم قرار گرفت.

شایان ذکر است که در این بازنگری تلاش شده است که حتی الامکان به اسلامی سازی و بومی سازی و به روز سازی و کارآمد سازی نیز توجه لازم معطوف گردد. و در دروسی که امکان لازم برای اعمال این چهار محور وجود داشت، سعی شد که این امر در سرفصل آن دروس اعمال گردد.

علاوه بر اقدامات انجام شده از روسای محترم دانشکده های علوم تربیتی (در دانشگاه هائی که دانشکده ای با این عنوان داشتند) و یا مدیران محترم گروه های علوم تربیتی و یکی از اعضای محترم هیئت علمی هر دانشگاه دعوت به عمل آمد تا در جلسه ای که در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با مسئولان مربوط آن وزارتخانه برگزار می شود، حضور یابند و این جلسه با حضور پر رنگ این عزیزان در مورخه ۳ / ۹ / ۹۴ برگزار شد و با نقدها و نظراتی که آنان اعلام نمودند، و نیز نظراتی که از سوی یازده دانشگاه به صورت مکتوب اعلام شد، تلاش گردید که نظریات آنان نیز در حد امکان اعمال بشود و برنامه ای که ابلاغ می گردد، حاصل همه موارد ذکر شده در بالاست.

در خاتمه از تلاش های صادقانه مسئولان شورای تحول علوم انسانی و نیز از اعضای محترم کار گروه علوم تربیتی شورای تحول و زحمات بیش از ۸۰ تن از استادان محترمی که در تدوین سرفصل های دروس حضور فعال داشته و یا در داوری مربوط به سرفصل های تدوین شده مشارکت داشته اند و از همه همکاران محترمی که در جلسه وزارت علوم و تحقیقات و فناوری شرکت کرده و با نقدهای سازنده خود

به ارتقای بیشتر برنامه کمک کرده و تدوین کنندگان سرفصل های رشته علوم تربیتی را یاری نموده اند، سپاسگزاری می شود و هم چنین از خداوند متعال توفیق روز افزون همه عزیزانی را خواهانیم که با بهره جستن از خرد جمعی در سامان بخشیدن به این امر خطیر تلاش های خردمندانه و علمی و صادقانه و دلسوزانه ای را به عمل آورده اند، و از تمامی آنان نهایت تشکر را داریم. بدان امید که با ارائه طریقی که از سوی همکاران صورت می گیرد، در جهت تحول دقیق در برنامه در فرصت آتی گام های موثرتری برداریم.

و من الله التوفیق

کار گروه علوم تربیتی شورای تحول

در این بخش به ارائه راهبردهای تدوین برنامه که در آن از چارچوب حاکم بر شورای تحول بهره گرفته شده است، می پردازیم:

۱- راهبرد غنی سازی

مراد از راهبرد غنی سازی این است که سرفصل ها به گونه ای تنظیم و تدوین بشوند که ضمن برخورداری از مباحث علمی جدیدتر، حتی الامکان از اعتلای بیشتری برخوردار باشند. علاوه بر آن دارای عمق بیشتری نیز باشند.

راهکارهای غنی سازی:

۱-۱. روز آمدی: با توجه به طول عمر برنامه قبلی، ضرورت ایجاب می نمود که در تنظیم سرفصل ها از منابع و علمی و به روز استفاده شود و این مهم از طریق همکاری اعضای محترم هیئت علمی و با استفاده از تجارب ذیقیمت آنان میسر گردیده است. هم چنین از دانش جهانی نیز در تدوین برنامه بهره برداری شده است.

۲-۱. ارتقای روش شناسی: با توجه به نقدهایی که بر سیطره کمیت گرایی در علوم انسانی صورت گرفته است، اکتفا کردن به روش های کمی صرف، ناکافی به نظر می رسد، لذا به منظور آشنائی بیشتر دانشجویان این سرمایه های ارزشمند کشور اسلامی با روش های جدید تحقیق که با مطالعه انسان و حالات و رفتار او تناسب بیشتری دارد، به روش های تحقیق کیفی نیز توجه شده است. لذا ضرورت دارد که دانشجویان با این روش ها نیز آشنا بشوند. تا توان بیشتری در امر تحقیق و بررسی و ارزشیابی ویژگی های کیفی انسان ها حاصل نمایند. به هر حال هدف این بوده است که حتی الامکان زمینه ارتقای روش شناسی های کمی و کیفی در دوره های بعدی تحصیل در این دوره تا حد مقدور میسر گردد.

۳-۱. توسعه آموزش پژوهش محور: تلاش هائی برای فراهم نمودن اطلاعات و دانش و علم و مهارت های ضروری برای آشنائی دانشجویان با شیوه های پژوهش و فعالیت های تحقیقی به منظور کوشش برای دستیابی به حقایق و احساس رضایت از حقیقت جوئی و لحاظ کردن این موارد در سرفصل دروس به عمل آمده است.

۴-۱. آشنائی با فلسفه آموزش و پرورش: در سرفصل های دروس، سعی شده است که دانشجویان با فلسفه آموزش و پرورش و مبانی آن، مبنای متافیزیکی (خدا شناسی، جهان شناسی، انسان شناسی)، معرفت شناسی، ارزش شناسی، تا حد ممکن آشنائی حاصل نمایند. لذا آشنائی با برخی از مکاتب فلسفی آموزش و پرورش نیز مد نظر بوده است.

۵-۱. آشنائی با نقد و نوآوری و نظریه پردازی: دانشجویان در ابتدا باید با نظریه ها و دیدگاه های مختلف در قلمرو آموزش و پرورش آشنا بشوند و به این نیز اکتفا نمایند و با مهارت های لازم برای نقد و بررسی آرای دیگران آشنا بشوند و به تدریج با پردازش ایده ها و نظریه ها نیز آشنا بشوند. اگرچه نظریه پردازی در علوم انسانی حاصل تلاش ها و تکاپوی فراوان است، اما چون امری قابل حصول است، لذا لازم است که دانشجویان با مبانی تفکر علمی و نحوه نوآوری و ابداع و خلاقیت و نظریه پردازی در حوزه علم و دانش آشنا بشوند و از

جایگاه و نقش مهم آن اطلاع حاصل نمایند تا به تدریج برای ایفای چنین نقشی مهمی در آینده آمادگی های لازم را کسب نمایند.

۶-۱. **جامع نگری:** با توجه به این که در دیدگاه ها و رویکردهای غربی در موارد قابل توجهی نگاه جامعی به انسان وجود ندارد، و به ویژه به بعد معنوی انسان یا بی توجهی و یا کم عنایت شده است و یا برخی اساساً منکر این بعد آدمی شده و به انسان سه بعدی و دارای ابعاد (زیستی، روانی، اجتماعی) پرداخته اند. و یا بعد معنوی آدمی را به فراموشی سپرده اند. لذا در تدوین سرفصل ها به انسان به عنوان یک موجود جامع و چهار بعدی توجه شده است.

۲- **راهبرد بومی سازی:** منظور از بومی سازی این است که با توجه به قدمت و عمق فرهنگ ایرانی - اسلامی و غنای مبانی نظری و عملی تعلیم و تربیت در کشور عزیزمان ایران، از یک سو دانشجویان با اندیشه های عمیق متفکران و مربیان تعلیم و تربیت این سرزمین بیشتر آشنا بشوند که خود نیز در متن این گونه اندیشه های ارزشمند و غنی پرورش یافته اند و به رشد و بالندگی رسیده اند و با آن ها سازواری و تناسب و هماهنگی دارند. از سوی دیگر تلاش بر این بوده است که در بهره گیری از دانش تعلیم و تربیت سایر متفکران و مربیان نیز به این امر - سازواری و سنخیت - توجه لازم معطوف گردد. شایان ذکر است که رعایت سازگاری و تناسب و هماهنگی در دانش تعلیم و تربیت، هم در بعد نظری و هم در بعد عملی در مواردی بیشتر مصداق دارد که وابسته به فرهنگ نمی باشند.

راهکارهای بومی سازی

برای بومی سازی رشته تعلیم و تربیت از راهکارهای ذیل بهره جسته ایم:

۱-۲. **نیازسنجی:** هدف از تدوین اهداف آموزشی، رشته ها و گرایش ها و «زمینه های چهارگانه تعلیم و تربیت»، بر مبنای نیازسنجی های مبتنی بر ویژگی های اقلیمی و جغرافیائی و فرهنگی و بومی و راهنمایی تحقیقات حوزه تعلیم و تربیت و پایان نامه ها و رساله های و مقالات (تخصصی و علمی - پژوهشی) در راستای پاسخگویی به مسائل و نیازهای مبرم و

حیاتی کشور و نیز در جهت هموار کردن مسیر تعلیم و تربیت در آینده، همراه با بهره گیری از خلاقیت ها و نوآوری های لازم در این زمینه بوده است.

۲-۲. انطباق با اهداف نظام آموزشی کشور: در تهیه و تدوین «زمینه ها» و عناوین درس ها و اهداف و سرفصل های دروس، تلاش شده است که به اسناد بالادستی مانند سند چشم انداز نظام جمهوری اسلامی نیز توجه بشود.

۲-۳. توجه به مهارت آموزی: در تدوین سرفصل های دروس سعی شده است که به مهارت آموزی توجه بشود. این امر به ویژه در تدوین «زمینه های چهارگانه» مد نظر بوده است.

۲-۴. ایجاد زمینه های لازم برای تشکیل و تقویت قطب های علمی - منطقه ای و تأسیس انجمن های علمی: عناوین دروس و سرفصل ها به گونه ای تدوین شده است که با ایجاد توانمندی در دانشجویان، زمینه های لازم برای تشکیل و تقویت قطب های علمی - منطقه ای و تأسیس انجمن های علمی را فراهم نماید.

۲-۵. توازن جنسیتی: توجه داشتن به ویژگی های جنسیتی در رشته علوم تربیتی و زمینه های آن و پذیرش دانشجو و استخدام استادان بر اساس نیاز سنجی ها و سیاستگزاری های متوازن و متناسب.

۲-۶. سطح بندی دوره های تحصیلی: تأسیس و راه اندازی و گسترش دوره های تحصیلی دانشگاهی و پذیرش دانشجویان در آن بر مبنای نیازها و تقاضاهای اجتماعی، اهداف آموزشی، استعدادها و ظرفیت های انسانی و منطقه ای و هم چنین توجه به ارتباط عمودی دروس در دوره های بعدی (کارشناسی ارشد و دکتری) مد نظر بوده است.

۳- راهبرد اسلامی سازی

با توجه به اسلام باوری (که شامل باور به اعتقادات و احکام و اخلاقیات می باشد) مردم کشور عزیزمان ایران، ضرورت اصلاح و بازنگری و نقد درباره مباحثی مطرح می شود که آشکارا در تضاد و در تقابل با مبانی دینی می باشند، و مراد از انجام چنین اقداماتی، اقدام مبتنی بر استدلال و تعقل می باشد، علاوه بر این ها کوشش شده است که با عنایت به غنای اسلام و فرهنگ اسلامی و توجه به مباحث علمی و عملی مندرج در متون دینی، بهره جستن از این مباحث نیز در سرفصل درس ها مطمح نظر باشد.

راهکارهای اسلامی سازی:

۱-۳. شناخت پیشینه آموزش و پرورش در فرهنگ اسلامی - ایرانی: با توجه به غنی بودن فرهنگ اسلامی - ایرانی و به ویژه عنایت خاص آن به امر آموزش و پرورش، لازم است که دانشجویان با میراث فرهنگی اسلامی - ایرانی آشنائی بیشتری حاصل نمایند. تا علاوه بر برخورداری از خودباوری فرهنگی، زمینه های اولیه برای استخراج و استنباط دیدگاه های اسلامی - ایرانی در تعلیم و تربیت فراهم گردد. لذا در حد امکان تلاش شده است که در سرفصل های دروس مربوط، این مهم مورد توجه قرار بگیرد و در «زمینه های چهارگانه» لحاظ شود و استادان محترم نیز می توانند با غور و تأمل بیشتر در منابع فلسفی و تربیتی و اخلاقی عرفانی، دانشجویان را در این حوزه ها جهت درک و استنباط بهتر یاری نمایند.

۲-۳. استخراج و تدوین فلسفه آموزش و پرورش اسلامی: خوشبختانه پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی تا کنون گام های اساسی و موثری در جهت استخراج و تدوین فلسفه آموزش و پرورش اسلامی برداشته شده است و کتاب ها و مقالات و رساله ها و پایان نامه های متعددی که حاصل مطالعات و تأملات و پژوهش های همکارانه استادان و دانشجویان تحصیلات تکمیلی در طی این سال هاست، تدوین یافته اند و این روند هم چنان نیز ادامه دارد

که موجب تدوین منابعی خوب و درخور توجهی شده است که می تواند مورد مطالعه دانش پژوهان رشته علوم تربیتی و «زمینه های چهارگانه» آن باشد.

۳-۳. **تقویت و گسترش دیدگاه انتقادی:** یکی از اهداف مندرج در برنامه درسی این بوده است که دانشجویان به تفکر نقاد اهمیت بیشتری بدهند. لذا انتظار می رود که استادان محترم در هنگام تدریس به رشد تفکر انتقادی عنایت بیشتری را مبذول بدانند و بر اساس مبانی فرهنگ اسلامی - ایرانی نسبت به مکاتب و رویکردهای تربیتی سایر صاحب نظران نقدهای مستدلی را ارائه نمایند. به نحوی که دانشجویان نیز بتوانند از الگوی نقد آنان بهره مند گردند و به تعبیر بهتر نقادی را در عمل فرا بگیرند.

۴-۳. **مطرح کردن پارادایم ها، مکاتب و دیدگاه ها و رویکردهای متفاوت در آموزش و پرورش:** در سرفصل های تنظیم شده کوشش به عمل آمده است که دانشجویان با اندیشه های مختلف تربیتی و آبشخورهای آن ها آشنا بشوند تا نسبت به افق های مختلف موجود در اندیشه های بشری در حد امکان اشرف لازم را داشته باشند و بر نقدهائی که هریک از دیدگاه ها نسبت به دیگری دارند نیز وقوف یابند. لذا از استادان گران قدر نیز انتظار می رود که در ارائه اندیشه های صاحب نظران غربی و نیز ترجمه آرای آنان، به تبیین دقیق و تنوع اندیشه های آن ها توجه نمایند و صرفا به معرفی پارادایم خاصی بسنده نمایند و بدین ترتیب به گسترش افق اندیشه های دانشجویان کمک موثری بنمایند.

۵-۳. **استخراج و پردازش مفاهیم آموزش و پرورش در متون دینی:** اگرچه دین اسلام و منابع و متون آن سرشار از مفاهیم مربوط به آموزش و پرورش است، اما گاه ممکن است اشتراک لفظی موجب بروز مشکلاتی در تبیین و درک مفاهیم بشود که راهنمایی خوب استادان محترم می تواند در این زمینه ها راهگشا باشد. به نحوی که دانشجو به خوبی دریابد که برای یک کلمه مکاتب مختلف می توانند معانی مختلفی را در نظر بگیرند و تفاوت آن معانی با

معنایی که در مکتب اسلام برای آن کلمه در نظر گرفته است، در چیست و احیاناً وجوه اشتراک آن‌ها در چه می‌باشد. تا بدین ترتیب امکان طرح مباحث بیشتری در مورد فراهم کردن زمینه‌های لازم برای شناخت مسائل اسلامی دارای تناظر با مباحث جدید تعلیم و تربیت میسر گردد. و تمهیدات لازم برای انجام پژوهش‌های نوین و بدیع فراهم شود.

۳-۶. تلفیق جهت‌گیری تربیتی و اخلاقی: با توجه به اهمیت اخلاق و به ویژه در دنیای امروز که بدان نیاز بیشتری هم احساس می‌شود، در تنظیم سرفصل دروس و «زمینه‌های چهارگانه» در این خصوص تلاش‌هایی به عمل آمده است، و قطعاً نگرش اخلاقی استادان محترم و بالندگی‌های اخلاقی آنان نیز مکمل سرفصل‌های تدوین شده خواهد بود. تا انسان تربیت شده در پرتو اخلاق اسلامی، فردی کمال یافته و سعادت‌مند باشد و به حیات طیبه دست یابد.

۳-۷. استخراج و ساماندهی روش‌شناسی: به رغم همه تلاش‌های ارزشمندی که بعد از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی تا کنون از سوی استادان گرانمایه در حوزه تعلیم و تربیت اسلامی صورت گرفته است، در روش‌شناسی تعلیم و تربیت اسلامی هم چنان نیازمند فعالیت‌های علمی بیشتری هستیم و شاید بتوان گفت که برآیندهای به دست آمده در این زمینه، به اندازه حوزه تعلیم و تربیت اسلامی و پژوهش‌های انجام شده در آن حوزه نباشد. ضمن قدردانی از تلاش‌ها و سعی وافر همکاران محترم، باید متذکر شد که از استادان محترم انتظار مضاعفی می‌رود تا در این زمینه گام‌های موثرتری بردارند و با انجام مطالعات عمیق‌تر و بیشتر در این حوزه به استخراج و استنباط روش‌های پژوهش مناسب با تعلیم و تربیت اسلامی بپردازند.

۳-۸. تدوین کتاب‌ها و منابع تربیتی: امروزه بیش از هر زمان دیگری ضرورت پژوهش و تدوین و نگارش کتاب‌ها و مقالات تربیتی بر اساس مبانی و آموزه‌های اسلامی احساس می‌شود.

شود و علاوه بر آن نیز امکانات بیشتری نیز در این راه فراهم می باشد. لذا با توجه به این که معرفی دیدگاه های تربیتی مکتب اسلام که وظیفه و تکلیف هر انسان مسلمان و به ویژه استادان فرهیخته می باشد، مطالبات جامعه اسلامی ما هم این است که عزیزان فرهیخته با تراوشات قلم های ارزشمند خود آثار ذیقیمتی را به نگارش در آورند تا دانشجویان با اندیشه های اصیل تربیتی اسلام و آبشخور آن آشنائی بیشتری حاصل نمایند و مطالعات و تأملات و قلم شیوای استادان در این زمینه راهگشای خوبی برای آنان خواهد بود.

فصل دوم

مشخصات کلی دوره کارشناسی علوم تربیتی

۱- تعریف:

درباره تربیت تعاریف فراوانی ارائه کرده اند. برخی آن را شکوفا کردن استعدادهای آدمی دانسته اند. اما درباره علوم تربیتی می توان گفت که مجموعه ای از علوم است که از طریق شناخت و استفاده دقیق از آن ها می توان به رموز شناخت استعدادها و هدایت استعداد ها پی برده و مسیر تعالی و سعادت انسان را هموار نمود. به نحوی که اگر متربی آزادانه و با اراده خویش در این مسیر گام نهد، و به دعوت مربی لبیک گوید، به سعادت دنیوی و اخروی و به تعبیر قرآن به حیات طیبه دست یابد.

۲- هدف کلی

هدف از دوره کارشناسی علوم تربیتی، یادگیری و کسب مهارت در قلمرو علوم تربیتی و «زمینه های چهارگانه» آن است (که البته هر دانشجو می تواند به فراخور انگیزه و علاقه خود، یکی از «چهار زمینه» مطرح شده را انتخاب نماید که دانشگاه محل تحصیل وی امکان ارائه آن را داشته باشد) به نحوی که به

توانمندی دانشجویان در حیطه های دانشی^۱، بینشی^۲، و توانشی^۳ و کاربرد آن ها در زندگی فردی و اجتماعی منجر بشود.

۲-۱- اهداف جزئی

- ۱- فراگیری مفاهیم و مبانی اساسی علوم تربیتی در این رشته و یکی از زمینه های چهارگانه آن
- ۲- آشنائی با پارادایم ها، مکاتب، نظریه ها، رویکردها و دیدگاه های مختلف در حوزه علوم تربیتی و مقایسه آن ها با یک دیگر و فراگیری امکان و نحوه نقد آن ها در حد توان
- ۳- آشنائی با رشته ها، زمینه های مختلف علوم تربیتی و حرفه های مربوط
- ۴- آشنائی با علوم تربیتی
- ۵- آشنائی با فلسفه علوم تربیتی همراه با رشد نگاه و تفکر انتقادی
- ۶- تعمیق بینش و اعتقادات دینی و پرورش تفکر و مهارت های اندیشیدن بر اساس فرهنگ اسلامی و استفاده از آن ها در سراسر زندگی
- ۷- ارتقای شناخت و پرورش ارزش ها و اخلاقیات اسلامی
- ۸- ارتقا و تعمیق خودشناسی دانشجویان براساس مبانی و منابع و متون دینی و علوم تربیتی
- ۹- آشنائی دانشجویان با آموزه های اسلامی و فرهنگ بومی در حوزه آموزش و پرورش

۱- منظور از اهداف دانشی، فراگیری امور و مسائلی است که دانشجو را در دانستن، فهمیدن، تجزیه و تحلیل، نوآوری و ارزشیابی علوم تربیتی یاری می کند.

۲- مراد از اهداف بینشی باور داشتن به اعتقادات، ارزش های اخلاقی و مبانی فلسفی اسلام و التزام عملی به آن ها در زندگی و در فراگیری و کاربرد علوم تربیتی است که در آموختن و استفاده از دروس و فعالیت های دوره کارشناسی علوم تربیتی متجلی می شود.

۳- مقصود از اهداف توانشی، کسب مهارت در زمینه های روش شناسی و به کارگیری دانش ها و ابزارهای مربوط در علوم تربیتی و زمینه های مربوط به آن است.

- ۱۰- پرورش توانائی های لازم برای فرضیه پردازی و پژوهش در حوزه آموزش و پرورش بر اساس آموزه های اسلامی و فرهنگ بومی
- ۱۱- افزایش توانمندی و رشد تفکر انتقادی و تطبیقی و مقایسه ای در مباحث علوم تربیتی بر اساس آموزه های مندرج در منابع اسلامی
- ۱۲- آشنائی با تاریخچه و اندیشه های مربوط به آموزش و پرورش در فرهنگ اسلامی
- ۱۳- آشنائی و کسب مهارت در روش های مطالعه و پژوهش و نحوه استفاده از کتابخانه و فضای مجازی
- ۱۴- آشنائی و کسب مهارت در استفاده از روش های پژوهش کمی و کیفی
- ۱۵- آشنائی و کسب مهارت در استفاده از نرم افزارها و ابزارهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی
- ۱۶- آشنائی و کسب مهارت برای طراحی، انجام، تدوین گزارش و ارائه پروژه تحقیقی انفرادی حرفه ای
- ۱۷- آشنائی و کسب مهارت در سنجش و اندازه گیری به منظور تهیه آزمون های لازم برای امتحانات دانش آموزان و ارزشیابی دقیق آن ها و نیز آشنائی با آزمون های روانی در حد لازم
- ۱۸- آشنائی و کسب مهارت برای به کار بستن روش های تربیتی و روش های اصلاح رفتارهای آسیب زا
- ۱۹- آشنائی و کسب مهارت در درک و تبیین مسائل بومی بر اساس علوم تربیتی
- ۲۰- توانائی بهره برداری از متون و منابع مربوط به علوم تربیتی به زبان اصلی

۳- طول دوره و شکل نظام

طول دوره کارشناسی علوم تربیتی چهار سال است. نظام آموزشی واحدی بوده و کلیه دروس نظری و عملی در طی مدت حداکثر هشت نیمسال تحصیلی ارائه می گردد.

طول هر نیمسال تحصیلی ۱۶ هفته بوده و حداقل زمان لازم برای هر واحد درسی یک ساعت در هفته می باشد.

۴- واحدهای درسی

تعداد کل واحدهای درسی دوره کارشناسی علوم تربیتی ۱۴۰ واحد به شرح ذیل می باشد:

- دروس پایه: ۲۰ واحد
- دروس اصلی: ۷۰ واحد
- دروس تخصصی: ۱۸ واحد
- دروس اختیاری: ۱۰ واحد
- دروس عمومی: ۲۲ واحد

۵- تدوین دروس تخصصی (در چهار زمینه)

در این برنامه تلاش بر این بوده است که ابتدائاً «گرایش های چهارگانه قبلی» لحاظ شود. ولی با توجه به این که سیاست وزارت علوم بر جمع و تلفیق گرایش ها بوده است، ولی این امر می توانست حداقل از سه جهت ایجاد مشکل نماید: یکی از آن جهت که فارغ التحصیل دوره کارشناسی غیر از تسلط بر محتوا و مهارت های عمومی رشته، در حوزه های تخصصی فاقد اطلاعات و آشنائی و مهارت باشد و اگر نخواهد ادامه تحصیل بدهد، بدون داشتن آشنائی در این حوزه های ذکر شده ممکن است به صورت مطلوبی جذب بازار کار نشود. و دوم این که در صورت علاقه مندی به ادامه تحصیل، در صورت ورود به دوره تحصیلات تکمیلی، فاقد اطلاعات کافی برای یادگیری دروسی است که در دوره کارشناسی ارشد ارائه می شود. و سوم این که استادان رشته در دانشگاه های مختلف امکان ارائه گرایش

خاصی را دارند و در صورت حذف گرایش ها، از تخصص آن ها در دوره کارشناسی استفاده مطلوب به عمل نمی آید. با همه این استدلال ها همکاران مربوط در وزارت علوم، تحقیقات، فناوری اجازه تدوین دروس به صورت گرایشی را ندادند و بدین ترتیب کارگروه شورای تحول پیشنهاد ارائه سرفصل ها به صورت زمینه های چهارگانه را مطرح نمود که مورد پذیرش قرار گرفت، لذا سرفصل دروس به صورت «چهار زمینه» پیش گفته ارائه گردیده است.

۶- تعیین تکلیف دانشجویان در حال تحصیل

با توجه به این که گرایش های چهارگانه مندرج در برنامه سابق حذف شده و به جای آن چهار زمینه در نظر گرفته شده است، و قرار است که برنامه درسی رشته علوم تربیتی از مهرماه سال ۹۵ به اجرا درآید، مقرر می شود که دانشجویان فعلی دانشگاه ها بر اساس برنامه قبلی دوره تحصیل خود را ادامه داده و به پایان برسانند.

دروس پایه

پیشیناز یا زمان ارایه درس	تعداد ساعت			تعداد واحد	نام درس	ردیف
	عملی	نظری	جمع			
--	--	۳۲	۳۲	۲	سیر تحول تعلیم و تربیت در ایران قبل و بعد از اسلام	۱۰۱
--	--	۳۲	۳۲	۲	مبانی و اصول تعلیم و تربیت	۱۰۲
۱۰۲	--	۳۲	۳۲	۲	مکتب‌های فلسفی و نظریه‌های تربیتی	۱۰۳
--	--	۳۲	۳۲	۲	جامعه‌شناسی آموزش و پرورش	۱۰۴
۱۰۲ و ۱۰۱	--	۳۲	۳۲	۲	آموزش و پرورش پیش‌دبستانی، دبستان و متوسطه در ایران	۱۰۵
--	--	۳۲	۳۲	۲	آرای تربیتی اندیشمندان مسلمان	۱۰۶
--	--	۳۲	۳۲	۲	تعلیم و تربیت اسلامی	۱۰۷
۱۱۴ و ۱۰۷	--	۳۲	۳۲	۲	تربیت اخلاقی	۱۰۸
۱۰۷	--	۳۲	۳۲	۲	آموزه‌های تربیتی آیات قرآن	۱۰۹
--	--	۳۲	۳۲	۲	خانواده در اسلام	۱۱۰
				۲۰	جمع کل واحدهای دروس پایه	

دروس اصلی

پیشنیاز	تعداد ساعت			تعداد واحد	نام درس	ردیف
	عملی	نظری	جمع			
یا زمان ارایه درس ۱۰۳، ۱۱۴ و ۱۱۵	۳۲	۱۶	۴۸	۳	الگوها و روش های تدریس	۱۱۱
--	--	۳۲	۳۲	۲	روان شناسی عمومی	۱۱۲
--	--	۳۲	۳۲	۲	مدیریت عمومی	۱۱۳
--	--	۳۲	۳۲	۲	روان شناسی تربیتی	۱۱۴
۱۱۲	--	۳۲	۳۲	۲	روان شناسی رشد	۱۱۵
۱۱۳	--	۳۲	۳۲	۲	مبانی و اصول مدیریت آموزشی	۱۱۶
--	--	۳۲	۳۲	۲	مبانی و اصول برنامه ریزی آموزشی	۱۱۷
۱۱۴	--	۳۲	۳۲	۲	مبانی و اصول برنامه ریزی درسی	۱۱۸
۱۱۵	--	۳۲	۳۲	۲	روان شناسی و آموزش کودکان با نیازهای ویژه	۱۱۹
--	--	۳۲	۳۲	۲	آمار توصیفی	۱۲۰
۱۲۰	--	۳۲	۳۲	۲	آمار استنباطی	۱۲۱
--	۳۲	۱۶	۴۸	۳	مقدمات روش های تحقیق کمی و کیفی	۱۲۲

۱۲۳	سنجش و اندازه گیری	۲	۳۲	۳۲	--	--
۱۲۴	تکنولوژی آموزشی	۲	۳۲	۳۲	--	--
۱۲۵	طراحی آموزشی	۲	۳۲	۳۲	--	۱۲۴
۱۲۶	اخلاق حرفه‌ای در تعلیم و تربیت	۲	۳۲	۳۲	--	--
۱۲۷	مبانی راهنمایی و مشاوره	۲	۳۲	۳۲	--	--
۱۲۸	ارزشیابی آموزشی	۲	۳۲	۳۲	--	۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲ و ۱۲۳
۱۲۹	متون تخصصی	۲	۳۲	۳۲	--	--
۱۳۰	نظارت و راهنمایی آموزشی	۲	۳۲	۳۲	--	۱۱۶
۱۳۱	آموزش تفکر به کودکان و نوجوانان	۲	۳۲	۳۲	--	--
۱۳۲	کاربرد رایانه در تعلیم و تربیت	۲	۳۲	۳۲	--	--
۱۳۳	آشنایی با کتابخانه و مهارت‌های سواد اطلاعاتی	۲	۳۲	۳۲	--	--
۱۳۴	تدوین و نگارش متون و گزارش‌های علمی	۲	۳۲	۳۲	--	--
۱۳۵	سازمان‌ها و قوانین آموزش و پرورش	۲	۳۲	۳۲	--	--
۱۳۶	آموزش و پرورش تطبیقی	۲	۳۲	۳۲	--	--
۱۳۷	مشاوره تحصیلی و شغلی	۲	۳۲	۳۲	--	۱۲۷
۱۳۸	تولید محتوای الکترونیکی	۲	۳۲	۳۲	--	۱۲۴ و ۱۳۲
۱۳۹	روان شناسی سلامت	۲	۳۲	۳۲	--	۱۱۲

۱۱۹ و ۱۱۲	--	۳۲	۳۲	۲	اختلال‌های رفتاری و هیجانی	۱۴۰
--	--	۳۲	۳۲	۲	منطق	۱۴۱
--	--	۳۲	۳۲	۲	تربیت رسانه ای	۱۴۲
--	--	۳۲	۳۲	۲	ارتباط انسانی	۱۴۳
۱۳۴ و ۱۲۲	--	۳۲	۳۲	۲	پروژه	۱۴۴
				۷۰	جمع کل واحدهای دروس اصلی	

دروس تخصصی (در چهار زمینه)

پیشنیاز یا زمان آرایه درس	تعداد ساعت			تعداد واحد	بسته آموزشی	نام درس	ردیف
	عملی	نظری	جمع				
۱۵۰ و ۱۲۴	۳۲	۱۶	۴۸	۲	تکنولوژی آموزشی	تولید فیلم‌های آموزشی	۱۴۵
۱۴۷ و ۱۵۰، ۱۲۴	۳۲	۱۶	۴۸	۲		تولید برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی	۱۴۶
۱۲۴	۳۲	۱۶	۴۸	۲		اصول عکاسی و فیلمبرداری	۱۴۷
۱۲۴	--	۳۲	۳۲	۲		طراحی پیام و مواد آموزشی	۱۴۸
۱۲۴	--	۳۲	۳۲	۲		آموزش از دور	۱۴۹
--	۳۲	۱۶	۴۸	۲		مبانی چندرسانه‌ی آموزشی	۱۵۰
۱۳۲	۳۲	۱۶	۴۸	۲		آشنایی با برنامه‌نویسی کامپیوتر	۱۵۱

۱۲۹	--	۳۲	۳۲	۲		متون تخصصی علوم تربیتی	۱۵۲
کلیه دروس پایه	۳۲	۱۶	۴۸	۲		کارورزی	۱۵۳
				۱۸	جمع		
--	--	۳۲	۳۲	۲	مدیریت و برنامه ریزی آموزشی	اصول حسابداری	۱۵۴
--	--	۳۲	۳۲	۲		اقتصاد تعلیم و تربیت	۱۵۵
۱۱۸	--	۳۲	۳۲	۲		برنامه ریزی درسی دوره تحصیلی متوسطه	۱۵۶
۱۱۶	--	۳۲	۳۲	۲		رفتار سازمانی و روابط انسانی در سازمان های آموزشی	۱۵۷
۱۱۶ و ۱۱۱	--	۳۲	۳۲	۲		آموزش در سازمان ها	۱۵۸
۱۱۶ و ۱۰۷	--	۳۲	۳۲	۲		مبانی مدیریت اسلامی	۱۵۹
۱۱۶	--	۳۲	۳۲	۲		کارآفرینی آموزشی	۱۶۰
۱۲۹	--	۳۲	۳۲	۲		متون تخصصی علوم تربیتی	۱۶۱
کلیه دروس پایه	۳۲	۱۶	۴۸	۲		کارورزی	۱۶۲
				۱۸		جمع	
۱۲۱ و ۱۲۰، ۱۱۹	۳۲	۱۶	۴۸	۲	آموزش و پرورش کودکان با نیازهای ویژه	آشنایی با آزمون های روان شناختی (تخصصی)	۱۶۳
۱۱۹ و ۱۱۵، ۱۱۴	۳۲	۱۶	۴۸	۲		روش های مشاوره با دانش آموزان با نیازهای ویژه	۱۶۴
۱۱۹، ۱۱۵، ۱۱۴	۳۲	۱۶	۴۸	۲		ناتوانی های یادگیری	۱۶۵

۱۱۹	۳۲	۱۶	۴۸	۲		روان‌شناسی و آموزش کودکان با آسیب شنوایی	۱۶۶
۱۱۹	۳۲	۱۶	۴۸	۲		روان‌شناسی و آموزش کودکان با آسیب بینایی	۱۶۷
۱۱۹	۳۲	۱۶	۴۸	۲		روان‌شناسی و آموزش کودکان ناتوانی هوشی	۱۶۸
۱۱۹	۳۲	۱۶	۴۸	۲		روان‌شناسی و آموزش کودکان تیزهوش و خلاق	۱۶۹
۱۱۹	۳۲	۱۶	۴۸	۲		مددکاری اجتماعی	۱۷۰
۱۱۹	--	۳۲	۳۲	۲		متون تخصصی علوم تربیتی	۱۷۱
					۱۸	جمع	
۱۰۴	۳۲	۱۶	۴۸	۲	آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستان	روش تدریس علوم تجربی و اجتماعی	۱۷۲
--	۳۲	۱۶	۴۸	۲		آموزش هنر	۱۷۳
۱۹۶ و ۱۱۱	۳۲	۱۶	۴۸	۲		روش تدریس ریاضیات	۱۷۴
۱۰۸ و ۱۰۴	--	۳۲	۳۲	۲		روش تدریس فارسی و آموزش کودکان دو زبانه	۱۷۵
--	--	۳۲	۳۲	۲		روان‌شناسی بازی	۱۷۶
--	--	۳۲	۳۲	۲		بهداشت و تغذیه مادر و کودک	۱۷۷
۱۱۵ و ۱۰۵	--	۳۲	۳۲	۲		برنامه‌ریزی درسی دوره‌های تحصیلی پیش‌دبستانی و دبستان	۱۷۸
۱۲۹	--	۳۲	۳۲	۲		متون تخصصی علوم تربیتی	۱۷۹

کلیه دروس پایه	۳۲	۱۶	۴۸	۲		کارورزی	۱۸۰
				۱۸	جمع		

دروس اختیاری

پیش نیاز یا زمان ارائه درس	تعداد ساعت			تعداد واحد	نام درس	ردیف
	عملی	نظری	جمع			
۱۳۵ و ۱۰۵	--	۳۲	۳۲	۲	مسایل آموزش و پرورش	۱۹۰
۱۱۲	--	۳۲	۳۲	۲	روان‌شناسی شخصیت	۱۹۱
۱۱۲	--	۳۲	۳۲	۲	روان‌شناسی تفاوت های فردی	۱۹۲
۱۴۱	--	۳۲	۳۲	۲	کلیات فلسفه	۱۹۳
--	--	۳۲	۳۲	۲	ادبیات کودکان	۱۹۴
--	--	۳۲	۳۲	۲	قصه گویی و نمایش خلاق	۱۹۵
۱۱۵	--	۳۲	۳۲	۲	روان‌شناسی یادگیری	۱۹۶
۱۱۵	--	۳۲	۳۲	۲	آشنایی با آزمون‌های روان‌شناختی	۱۹۷
--	--	۳۲	۳۲	۲	بهداشت و ایمنی مدارس	۱۹۸
۱۱۲	--	۳۲	۳۲	۲	روان‌شناسی اجتماعی	۱۹۹
۱۱۹	--	۳۲	۳۲	۲	روش‌های اصلاح رفتار	۲۰۰
--	--	۳۲	۳۲	۲	مبانی امور مالی و تنظیم بودجه در آموزش و پرورش	۲۰۱

--	--	--	--	--	--	--

